

Žakljevo izvirno pesništvo, Bleiweisove *Novice* in vprašanje (samo)cenzure

Marijan Dovič

ZRC SAZU, Inštitut za slovensko literaturo in literarne vede,
Novi trg 2, SI 1000 Ljubljana, marijan.dovic@zrc-sazu.si

Prispevek uvodoma oriše specifične okoliščine, v katerih je sredi 19. stoletja deloval kranjski pesnik in duhovnik Anton Žakelj-Rodoljub Ledinski, in pokaže, da je bila ena najpomembnejših določnic slovenskega literarnega in časnikarskega življenja v tem prelomnem času cesarska cenzura. Osrednji del razprave se ukvarja z Žakljevo izvirno poezijo, večinoma objavljeno v Bleiweisovih *Kmetijskih in rokodelskih novicah*, in preučuje, ali in kako so uradne cenzurne politike vplivale na objavljanje njegovih pesmi; v zvezi z Žakljevimi objavljenimi in neobjavljenimi opusom pa se dotakne tudi vprašanja neformalne cenzure in morebitne samocenzure. Žakljeva poezija za uradno cenzuro ni pomenila posebnega problema, prav tako analiza neobjavljenega pesemskega gradiva ne razkriva, da bi Žakelj utegnil soditi v tip eksistencialno razklanega pesnika-duhovnika.

Ključne besede: slovenska poezija, cesarska cenzura, Anton Žakelj-Rodoljub Ledinski, *Kmetijske in rokodelske novice*, 19. stoletje

This article presents the particular circumstances in which the Carniolan poet and priest Anton Žakelj-Rodoljub Ledinski worked in the mid-nineteenth century, and shows that one of the most important determinants of Slovenian literary and journalistic life in this crucial period was the Habsburg imperial censorship. The central part deals with Žakelj's original poetry, published mainly in Bleiweis's newspaper *Kmetijske in rokodelske novice*, and examines whether and how official censorship policies influenced the publication of his poems. In the context of his published and unpublished works, the issues of informal censorship and possible self-censorship are also explored. It turns out that Žakelj's poetry could not have posed a particular problem for the official censors, while the analysis of the unpublished material does not indicate that Žakelj would belong to the type of the existentially frustrated poet-priest.

Keywords: Slovenian poetry, imperial censorship, Anton Žakelj-Rodoljub Ledinski, *Kmetijske in rokodelske novice*, nineteenth century

Branje Žakljevega izvirnega pesniškega opusa v tem prispevku je motivirano s specifičnim vprašanjem: Kakšne so bile objektivne možnosti in po drugi strani morebitne omejitve za pesnjenje in objavljanje duhovnika-pesnika Antona Žaklja, »Rodoljuba Ledinskega«, katerega ustvarjalno obdobje se začinja v zadnjem desetletju predmarčne dobe in se v glavnem izteče v desetletju po marčni revoluciji? Omenjeno izhodiščno vprašanje ni naključno: izhaja iz uvida o temeljni zaznamovanosti razvoja literarnih kultur v habsburški monarhiji z

uradno cenzurno politiko – uvida, ki so ga v zadnjih letih raziskave pri nas in v tujini le še poglobile.¹

Kot je dobro znano, je bila v t. i. metternichovi dobi za celotno habsburško monarhijo značilna razmeroma skopa in uniformna medijska pokrajina: birokratsko in centralistično organizirana cenzura, ena najbolj restriktivnih v Evropi tistega časa, je namreč pomembno zamejila svobodo izražanja.² Tudi na Kranjskem in v drugih deželah s slovenskim prebivalstvom so bile možnosti za razvoj literarnega življenja okrnjene – o čemer zgovorno pričajo prepoved izhajanja *Slavinje* sredi dvajsetih let 19. stoletja, težave s cenzuro, ki jih je imela v tridesetih letih *Kranjska čbelica*, administrativno blokiranje slovenskih časopisnih pobud ob koncu tridesetih let (*Slovenske novice* s prilogo *Zora*, *Ilirske novice* s prilogo *Ilirski Merkur*) in ne nazadnje več let trajajoči boj za ustanovitev prvega slovenskega predmarčnega časopisa, Bleiweisovih *Kmetijskih in rokodelskih novic*.³ Revolucionarna pomlad leta 1848, ki je med drugim odpihnila osovraženi figuri Metternicha in Sedlnitzkega, je v tem pogledu vsaj za nekaj časa prinesla sprostitev: tisk je v prvih mesecih povsem ponorel in do zatrtja revolucije užival dotlej nepredstavljivo svobodo, ki je oplazila tudi obrobja monarhije. Čeprav je oblast v začetku petdesetih let kmalu vnovič prevzela in vse bolj zaostrovala nadzor, ta odtlej ni bil več tako neprepusten, možnosti delovanja slovenskih literatov, ki jih je vse bolj navdihoval kulturni nacionalizem, pa so se opazno izboljšale šele v začetku ustavne dobe v šestdesetih letih 19. stoletja. Vsekakor je cenzura – bodisi v obliki pred- ali pocenzure (zadnja je prevladovala v drugi polovici devetnajstega stoletja), ostala pomemben dejavnik vse do razpada monarhije.⁴

Bleiweisove *Novice*, ki so leta 1843 pretrgale molk na polju slovenskega predmarčnega časopisja in imele do leta 1848 praktični monopol, so kljub nominalni utilitarni naravnosti že v začetku pomembno mesto odmerile pesništvu in so v danih razmerah predstavljale prvo resno periodično platformo za objavljanje slovenske poezije. Še več, poezija je postala eden njihovih ključnih vsebinskih poudarkov, pogosto je zasedla izpostavljeni položaj na vrhu naslovne strani, pesniki, ki so praviloma prihajali iz vrst uradnikov (Koseski, Prešeren, Malavašič in Toman) in duhovnikov (Žakelj, Hicinger, Potočnik, Hašnik in Slomšek),

---

¹ Razprava je nastala v okviru raziskovalnega projekta »Slovenski literati in cesarska cenzura v dolgem 19. stoletju« (J6-2583), ki ga iz državnega proračuna sofinancira Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije.

² O habsburški cenzuri gl. npr. Bachleitner 2021 in Cvirn 2010; primerjalno npr. Goldstein 1989, Ruud 2009: 5–8 in Pastar 2015. Novejši slovenski prispevek o habsburški cenzuri skozi stoletja je tematska številka revije *Slavica Tergestina* (Dovič in Vidmar 2021).

³ Prim. Bleiweisovo poročilo o začetkih *Novic*, napisano ob dvajsetletnici izhajanja časopisa (Anon 1863: 223).

⁴ Prim. zlasti Cvirn 2010 in Dovič 2020.

pa so postali prepoznavni sodelavci novega časopisa – tako je lahko Koseski v omejenem krogu občudovalcev užival celo zvezdniški status. Po letu 1848 *Novice* na literarnem področju sicer niso več mogle v celoti obnoviti nekdanje vloge, a so vsaj še v petdesetih letih 19. stoletja, ko je v njih vnovič začel intenzivno objavljati tudi Rodoljub Ledinski, še vedno predstavljale osrednje glasilo slovenskega narodnega gibanja.

Kot pred tem *Čbelica* tudi *Novice* z dovoljenjem za izhajanje še zdaleč niso premagale vseh cenzurnih ovir. Vsaka številka je bila namreč pred izidom podvržena pregledu lokalne cenzure, ki je delovala v okviru cesarsko-kraljevega uradništva ljubljanskega gubernija. Za konkretno pregledovanje *Novic* so bili zadolženi različni cenzorji, med katerimi sta bila prva Janez Nepomuk Vesel (od začetka izhajanja do jeseni 1843) in Jurij Matija Šporer (od jeseni 1843 do decembra 1845).⁵ V takšnih nadzorovanih razmerah je moral urednik že vnaprej dobro pretehtati, kaj lahko objavi in kaj ne. Previdni Bleiweis odkritih konfrontacij s cenzuro sicer ni tvegala, a je v svoj list vendarle poskušal pretihotapiti ključne patriotske poudarke – pogosto ravno pod literarno krinko.⁶ Pomemben dosežek *Novic* je bila v tem pogledu objava pesmi Jovana Vesela Koseskega »Slovenja carju Ferdinandu« 4. 9. 1844. V negotovih okoliščinah, ko so bile za cenzorje lahko problematične že reference na Ilirijo, je tvegani maneuver uspel: Šporer ni preprečil objave panegirika cesarju, v katerega je Koseski spretno vpletel alegorično podobo nove historične in geografske entitete.

Izmed predmarčnih avtorjev je imel s cenzuro najbolj konkretne preglavice France Prešeren, ki se je z njo obilno otepal že pri *Kranjski čbelici*.⁷ Zapleti so se nadaljevali v *Novicah*: cenzor Šporer, ki je septembra 1844 dovolil natisniti »Slovenjo«, je nekoliko pozneje istega leta preprečil objavo prvotne različice Prešernove »Zdravljice«. Ko je Prešeren pesem v predelani obliki leta 1846 nameraval vključiti v svojo zbirko *Poezije*, je spet doživel cenzurno intervencijo – tokrat s strani Kopitarjevega dunajskega naslednika, Frana Miklošiča, ki je z zahtevo po črtanju ene izmed kitic (»Edinost, sreča, sprava«) Prešerna tako vznejevoljil, da je pesem v celoti umaknil. Tako je morala bodoča slovenska himna počakati ne le na smrt Kopitarja, temveč tudi na revolucijo in začasni

---

⁵ O podrobnejšem delovanju cenzorjev zaenkrat nimamo sistematično zbranih podatkov, saj so ti večinoma nastajali v okviru prešernosloveskih študij. Podrobneje o Veselu prim. Kidrič 1982, o Šporerju pa Prašelj 1967.

⁶ Poezija je najbolj problematične zamisli in poudarke nemara prinašala ravno zato, ker so v poezijo odete misli lažje obšle cenzuro. Kot taki primeri so bile prepoznane Prešernova »Železna cesta«, »Slovenja« Koseskega in seveda »Zdravljica« (prim. Grdina 2021: 44, Horvat 2021: 44, 48).

⁷ Prim. Juvan 2020 in Dovič 2020: 258–262.

padec cenzure, ko je Bleiweis »Zdravljico« 26. 4. 1848 naposled lahko neokrnjeno objavil na naslovni strani časopisa.

V takšnih okoliščinah izrazito omejenih možnosti je deloval tudi Anton Žakelj, ki je svojo javno pesniško pot zastavil v času, ko slovenskega periodičnega tiska praktično ni bilo (*Krajnska čbelica* je umolknila nekaj let pred tem): prvo pesem je objavil kot samostojni tisk (1838), drugo v (nemški) *Carniolii* (1841), nato pa se je priključil Bleiweisovim *Novicam*, edinemu slovenskemu časopisu, ki si je v tistem času izbojeval pravico do izhajanja. *Novicam* je Žakelj ostal zvest tudi v petdesetih letih, ko je sledil drugi, najobsežnejši niz njegovih izvirnih pesemskih objav. V nadaljevanju si bomo ogledali, kako so na njegovo ustvarjanje utegnile vplivati uradne cenzurne politike, a tudi morebitna neformalna cenzura in samocenzura.⁸

Žakljeva izvirna poezija in vprašanje (samo)cenzure

Ali in kako se zgoraj orisani kontekst odslíkava v izvirni poeziji Rodoljuba Ledinskega? Glede na to, da konkretnih incidentov z uradno cenzuro pri Žaklju nimamo v evidenci, pa tudi o njegovem odnosu do Bleiweisa ne vemo veliko, je razmislek o Žaklju, cenzuri in drugih omejitvah pri njegovem ustvarjanju in objavljanju mogoče zastaviti kvečjemu intuitivno – skozi pozorno branje njegovih pesmi. Kljub temu je ta razmislek mogoče relevantno zastaviti vsaj z dveh vidikov. Prvi zadeva zlasti objavljene pesmi: ali je v njih najti kaj takšnega, kar bi lahko bilo problematično za cesarsko cenzuro? Ali je mogoče v objavljenih pesmih ali v zvezi z njimi najti kakšno sled samocenzure ali uredniške cenzure? Je med neobjavljenimi pesmimi kaj takšnega, kar bi lahko bilo problematično za cenzurne uradnike ali urednika Bleiweisa? Drugo, zahtevnejše vprašanje, na katerega bo mogoče iskati le bolj ali manj hipotetične odgovore, pa zadeva Žakljev pesniški opus kot celoto in v njem še zlasti neobjavljene pesmi: Ali je v njih nemara mogoče najti sledi samocenzure, ki bi kazale, da se v Žakljevi bivanjski situaciji, vsaj v materialnem smislu nekoliko klavrni (pogoste premestitve, revščina, alkoholizem), nakazuje kak notranji konflikt, razpoka, ki nemara prihaja na dan v pesmih – a je pesnik ravno zaradi zavezanosti duhovniškemu poklicu ne more ali ne sme povsem jasno artikulirati? Z drugimi besedami, zanimalo nas bo, ali Žakelj nadaljuje bolj ali manj neproblematični tip duhovnika-pesnika, ki ga utelešata že prva izrazita slovenska pesnika posvetne

---

⁸ Načelno lahko za pravo cenzuro štejemo le tisto, ki ima realno moč sankcioniranja – v tem primeru torej uradno cesarsko cenzuro. Vendar nas bodo v Žakljevem primeru, ki doslej ni bil deležen podrobnejše obravnave, zanimali tudi vidiki neformalne cenzure in samocenzure.

poezije, Dev in Vodnik, za njima pa tudi drugi noviški pesniki-duhovniki, ali pa se nemara uvršča v linijo, ki jo je v začetku 19. stoletja načrtal nesrečni štajerski bard Štefan Modrinjak in je svoj značilni odmev proti koncu stoletja našla v znameniti polemiki med pesnikom-duhovnikom Simonom Gregorčičem in klerikalnim ideologom Antonom Mahničem.

Koliko je utegnila biti objavljena poezija Ledinskega problematična za cesarske cenzorje? Prva Žakljeva objava iz leta 1838 (»Gospodu Janesu K. Kersniku«), samostojni tisk pri Blazniku, prinaša panegirik ob godu priljubljenega profesorja, v katerem kajpada ni nič spornega. Enako velja za Žakljevo prvo revijalno objavljeno pesem »Slavulj in roža«, ki je 3. 5. 1841 izšla dvojezično v *Carniolii*. Pesem, pod katero je prvič podpisan Rodoljub Ledinski, opeva dišečo rožo in slavca, s katerima narava človeku že na tem svetu omogoči okušanje nadzemskih lepot: »De okus'jo pers' človeške / Že sréd svetniga nemira / Kaj od radosti nebeške« (glej Žakelj: *Zbrano delo* / faksimile 2022: 35).⁹

Niz Žakljevih izvirnih pesniških objav v Bleiweisovem časopisu začenja »Pesem v setvi«, objavljena v *Novicah* 10. 4. 1844. Njeno sporočilo je vseskozi neproblematično za cesarske cenzorje, podpisali pa bi jo bržkone tudi Žakljevi nadrejeni kleriki: poezija, ki vzpostavlja tesno notranjo zvezo med pridnim kmetovanjem in trudom za nebeški blagor (»Pridno in neutrudljivo / Orjemo vsak svôjo njivo«), pač vzgaja poslušnega in delovnega podanika-kmetovalca, obenem pa še vzornega vernika. Vsekakor primerno čtivo za naslovno stran časopisa, ki ga izdaja cesarsko-kraljeva Kmetijska družba (glej Žakelj: *Zbrano delo* / faksimile 2022: 36).

Naslednja izvorna objava, tudi ta na naslovni strani *Novic*, je nagovor »Zaničevavcam pevcov« (24. 9. 1845), kjer se Ledinski v Prešernovi maniri pritoži, da je pevski stan premalo spoštovan (»od vsih se pevec-godec zasmehuje«), nakar na zastavljeno trojico retoričnih vprašanj – zakaj grlica in slavec tak mило pojeta, zakaj roža tak »blago dije« – odgovori, da ti v resnici le »spolnujejo dólžnosti svôje / Zročêne seb' od miliga nebá«. Na tej točki se sorodnost s Prešernom konča: v pevskem poslanstvu namreč lirski subjekt ne čuti notranje nuje, kaj šele, da bi ga k pisanju vodila eksistencialna stiska – pesem je »nebeški dar«, pevec pa poje le, kar mu je »naročil Bog« (»De òn v čutilih serc, v radosti, v joku / Le bôžjo slavo pôje krog in krog«).

Podobno neproblematična je »Pepelnična« (*Novice*, 4. 3. 1846), pesniško posrečena, vsebinsko pa v tradicionalno krščansko idejnost uokvirjena postna refleksija, v kateri ne najdemo sledov kakšnih eksistencialnih dilem (uvodni verzi):

---

⁹ Objavljene pesmi navajam na podlagi izvirnih revijalnih natisov.

Pomíslí člôvek, de si sád prahú,
De, va-nj verníti se, je tvoj namén,
In de pod sóncam vse je róp begú;
De bo veseljnost clo kdej časa plén.
/.../

V Žakljevih predmarčnih prispevkih, objavljenih v *Novicah*, torej ni videti mest, ki bi utegnila biti sporna za cenzuro. Kako pa je na Žakljevo ustvarjanje vplivala marčna revolucija? Neposrednih odmevov nanjo bomo v izvirni poeziji iskali zaman – namesto njih v resnici naletimo na nenavadno dolgo, skoraj desetletno obdobje pesniškega molka (1846–1855). Res pa je, da so ravno v letu 1848, ko je ukinitvev cenzure tudi v Ljubljani in drugod omogočila nenadzorovano vznikanje novih glasil, v obujeni *Kranjski čbelici* nepodpisani izšli ključni Žakljevi zapisi ljudskih pesmi »Zvésta deklica«, »Nuna Uršica«, »Mlada Zôra« in »Mlada Breda«. Zadnja je bila v prihodnjih letih večkrat ponatisnjena, med drugim v Malavašičevem *Pravem Slovencu* (1849).¹⁰

Kaj pa pozneje, sredi petdesetih let, ko je sledil drugi, obsežnejši niz Žakljevih izvirnih pesemskih objav v *Novicah*? V tem pogledu je najbolj zanimiva pesem »Enako naključje«, pisana v tekočih trohejskih štirivrstičnicah in objavljena 1. 12. 1855. V njej se Rodoljub Ledinski vrne h komparaciji med slavcem in pesnikom, a vanjo vpelje nov element – skrito notranjo bolečino, ki ni vidna navzven (uvodni kitici):

Kolikrat pač pevec pôje
Tak okroglo in vesélo,
Pa mu skrivna solza lije
Dol' na lice obledélo,

In druhal, krog njega zbrana,
Pesmi radostno poslušá,
Sej, kar serce mu ujéda,
Nja britkosti ne okuša.

Podobno se počuti slavec, ujet v kletki: s svojim prepevanjem razveseljuje druge, ti pa ga ne razumejo zares, saj nihče ne občuti »Mirokradne prebritkósti, / Ki jo spleta v svoje pesmi / Miloslušljive sladósti.« Zaključna kitica nakazane poante sicer ne zaostri: pevec in slavec sta zgolj »verstnika v težavi«, misel o notranjem konfliktu, ki izhaja iz občutja ujetosti, pa ostaja le v zasnutku.¹¹

---

¹⁰ Z vidika samocenzure in neformalne cenzure zapisi znamenite »Mlade Brede« in drugih pesmi predstavljajo poseben problem (posegi zapisovalcev in urednikov), ki pa ga tu ne bomo obravnavali.

¹¹ Podobno kot v Devovi »Pesmi na enega domačega Bolteka« iz drugega zvezka *Pisanic* (1780).

V sonetu »Komur še véra v lastno moč ni vzéta«, v *Novicah* objavljenem 22. 12. 1855, se Žakelj, ljubitelj sonetne forme, vnovič naveže na Prešerna. Omejnja obup, zavist in »hudobo kletó« sveta – toda do prešernovske resignacije je polemičen: pravi mož, ki »junaško bije strastni boj življenja«, se je s takšnimi nadlogami sposoben zmagovito soočiti, nas prepričuje zaključna tercina:

In *premagavec* stopi iz terpljenja,
Znajoč, da vse težave hrup premaga
Moč moža z djanja-željnostjo združena.

Podobno velja za sonet »Ljubezni bog«, v *Novicah* objavljen 5. 11. 1856. Pesnik se tu naveže na prastari pesniški topos »smertne rane«, ki jo v pesnika zasekajo ljubezenske puščice. Toda subjekt se temu aktivno upira – izmikajoč se usodnemu vplivu »boga ljubezni« odločno sklene:

Pač slep je, kdor se peljati v pogube
Od tebe dá; – ne vé, da take rane
In tolikanj nesreče nisi vredno!

Kolikor torej lahko ocenimo Žakljeve objavljene izvirne pesmi izpovedne in refleksivne narave, v njih večinoma ne najdemo nastavkov, ki bi utegnili biti problematični z vidika uradne cenzure, pa tudi kakšnega izrazitega notranjega konflikta v njih ni zaslediti. V drugih Žakljevih noviških objavah iz časa ustvarjalnega vrhunca (1855–1856) in poznejših objavah, denimo v dveh pesmih za *Zgodnjo Danico*, ravno tako ni mogoče najti ničesar takšnega.

Ali se nemara pokaže kaj več, če si ogledamo Žakljev neobjavljeni pesemski opus, ki je mnogo obsežnejši od objavljenega?

Med neobjavljenimi pesmimi najdemo številne z izrazito domoljubnim podarkom. Vemo, da je rastoči nacionalizem v tem času že postajal problem za cesarsko cenzuro, zato si velja takšna mesta podrobneje ogledati. Ali je mogoče, da bi pragmatični Bleiweis ne želel objaviti kakšne pesmi Rodoljuba Ledinskega iz bojzani pred cenzurnimi nevšečnostmi? S te plati pridejo v poštev zlasti nekateri soneti, s katerimi se je vneti rodoljub ukvarjal razmeroma intenzivno – o čemer pričajo številni popravki in različice. Med njegove najbolj uspele patriotske izpovedi brez dvoma sodi nenaslovljeni sonet »Sim vaje bil«:

Sim vaje bil pokônci se nositi,
Sim termoglavín bil, in to ne malo,
Naj carsko me okó blo obsijalo,
Ne bil očí bi hôtel ukloniti.

Spoznati vendar moram, ne smem kriti,
Naj bi se srce bolj še upiralo;

Pred materjo Slovenijo prezalo
Trepet ponižen čutim me obliti.

Al je njen duh to, kar me premaguje?
Al prêlest je, ki serce mi prevzemlje,
De z ptujoljubnih sanj se predramuje?

Al je spomin, ki hladno me objemlje,
De je sercé, gibaje le za ptuje
Blo v nemar djalo cvetje rôdne zemlje? (NŠAL)¹²

Še en nenaslovljeni sonet, ki se začinja z verzom »O slávski ljud, ki dálječ med naródi«, poziva slovanskega rojaka k prebujenju (»Pokônci skôči, več zaspán ne bódi!«) in spoštovanju lastnega rodu:

Spreglêdal boš posrêd slepôte hude,
Spoznâl, kar ptujci vêdno ti tajijo:
De splêdli v vênec svoj so – naše trude. (NŠAL)¹³

Vsebinsko soroden je tudi sonet »O ptujoljub, ti misliš ...«, v katerem se lirski subjekt pritožuje nad rojakom, ki se vedno obrača k tujini in tujcem: v resnici je vzrok težav on sam – moral bi izkoristiti »moč, od Slavje ti vdójêno«, jo obrniti v prid domovine, in

Tedej bi materi svoj dolg bil plačal
Ž-njo vrêd bil vênčal čêlo si vzvišêno
Bi v ptujo slavo zdaj oči ne vračal. (NŠAL)¹⁴

Tudi Žakelj v skladu z izročilom ključno vlogo domoljubnega prebujanja pripiše poeziji: pesniki so tisti, ki prižigajo »luč narodnosti« (sonet »Slovane mili, pěvcov svêta truma«); za Vodnikom,¹⁵ »slavcem« Prešernom in »škerjancem« Koseskim se je vzdignilo »celo jato ... tic negôdnih še«, pesniški »dež domoljubja« pa je povzročil, da zdaj v nekdanji pušči »stotere dijejo cvetlice« (sonet »Slovenija, zatêri žalost v duši«). Rodoljubni soneti, ki jih najbrž ne bo mogoče povsem

---

¹² Neobjavljene pesmi citiram po originalnih rokopisih, ki jih hrani Nadškofijski arhiv Ljubljana v fondu Viktorja Steske. Pri tem upoštevam pravopisne in naglasne posebnosti Žakljevih rokopisov (glej Žakelj: *Zbrano delo* / faksimile 2022: 101).

¹³ Navajam rokopisno različico, ki se zdi najbolj dodelana (glej Žakelj: *Zbrano delo* / faksimile 2022: 118).

¹⁴ Zadnji verz ima pripisani še dve različici: »Za ptujo slavo bi zdaj ne koračal« in »Po ptujim bi za slavo ne koračal« (glej Žakelj: *Zbrano delo* / faksimile 2022: 115).

¹⁵ Mladostnemu navdušenju nad Vodnikom, katerega amfibrahe je Žakelj okorno posnemal sprva še v metelčici (»Vodnik«), je sledilo navdušenje nad Prešernom in Koseskim.

zanesljivo datirati,¹⁶ formalno koketirajo s Prešernom, po vsebinski plati pa so pogosto bližji pesnjenju Koseskega. Apostrofirajo Slovenca kot patriota, apelirajo na njegov narodni ponos in odgovornost do »matere« Slovenije, medtem ko vlogo negativca privzema odpadniški, kolaborantski *ptujoljub* – izdajalec, ki ga mora pesnik opomniti, da kri, ki se pretaka v njegovih udih, ni tuja kri, in da mora njegova žena vendarle rojevati Slovence (sonet »Slověne, ki ljúbiš ptujnost«).

Žakljeva patriotska poezija je vsekakor zanimiv, nemara najtehtnejši segment njegovega opusa, zato je vprašanje njene neobjave v kontekstu, ki je bil temu nadvse naklonjen, toliko bolj pereče.¹⁷ Ali je Žakelj svoje sonete pošiljal ali vsaj nameraval poslati Bleiweisu v objavo? Ali mu je nemara, psevdonimu navkljub, manjkalo prave pesniške samozavesti, ki bi ga iz jate »tic negôdnih« naposled izdvojila kot nadaljevalca izročila Prešerna in Koseskega? Je bil Bleiweis tisti, ki se je branil objave pesmi, ki po kakovosti vsekakor dosejajo in marsikdaj tudi presegajo noviške standarde? Ne zdi se posebej verjetno, da bi soneti v Žakljevem predalu ostali zaradi tega, ker bi se Bleiweis bal cenzure; bolj verjetno so temu botrovali drugi razlogi. Urednik, ki si je že v predmarčni dobi drznil objaviti Koseskega »Slovenjo« in »Kdo je mar?«, težav s patriotskimi teksti pač ni imel.¹⁸ Morda bi Žakljev »ptujoljub« mestoma lahko predstavljal pretrdo čtivo za predmarčne cenzorje – a vsekakor bi bil primeren za čas po revoluciji, kot sloviti »Nemškutar« Koseskega, ki v drugi kitici ubere dotlej nepredstavljivo militantne tone:

Germanja zatrobi in kakor veljá,
Slovenja primerni odgovor ji dá,
Se verlo in krepko obnaša;
V kavarnico stopi napihnjjen kalin,
Se vogne prevzeto slovenskih novín,
Po dnevniku nemškimu praša,
Za tebe, budalo, nabrušen je meč,
Nikdar ne poljubi Slovenka te več,
Zaverže te, votli nemškutar!

---

¹⁶ Gspan, ki je objavil sonet »Sim vajen bil«, njegov nastanek sicer datira med 1848 in 1858 (Gspan 1979: 217). Toda v nekaterih drugih sonetih Žakelj uporablja č, kar bi lahko kazalo na zgodnejši nastanek.

¹⁷ Ob sonetistiki velja omeniti vsaj še slovanofilsko meditacijo »Oj Slavija, pověj, kjě si domá?«, kjer se pesnik razgleduje po slovanskem svetu od slovenskega izvira »bistrovôdne Save« do šumeče Volge in Petrograda, ter posrečeno odo Triglavu (obj. v Gspan 1979: 217–218).

¹⁸ Vsak urednik je seveda tudi svojevrsten cenzor. Toda Bleiweis kot urednik-cenzor ni imel težav z rodoljubjem, temveč kvečjemu s (spolno) moralo: njegove zavore so se kazale pri objavljanju ljudskih pesmi (Pisk 2021: 214) ali denimo v »sramežljivosti« ob imenih mesecev kozaprsk in listognoj (Nežmah 2021: 121).

Priznati je treba, da Žakljev »ptujoljub«, če ga primerjamo z »votlim Nemškutarjem« Koseskega, deluje razmeroma benigno. Toda obenem velja opozoriti, da najbolj agresivni proizvod zgodnjega slovenskega pesniškega nacionalizma ni izšel v *Novicah*, temveč v Cigaletovi *Sloveniji* (22. 9. 1848); *Novice* so pesem ponatisnile šele dobrih dvajset let pozneje (28. 8. 1869) – s pomenljivo opombo, da gre za edino (!), ki je Koseski ni objavil v *Novicah*, in katere se »slavni pesnik« sam zdaj »več ne spominja«. Takšna pesem, v kateri gre na nož (natančneje, »nabrušen meč«), seveda ne bi mogla iziti ne v predmarčni dobi ne pozneje, po novi zaostritvi v začetku petdesetih let.

A če se vrnemo k Žaklju: ostaja dejstvo, po svoje ironično, da je ravno *rodoljubni* pesemski korpus Rodoljuba Ledinskega, ki bi nedvomno pomembno obogatil bero slovenske patriotske poezije sredi stoletja, ostal neobjavljen. Vprašanja o morebitni povezavi tega dejstva s cenzuro zaenkrat ne moremo povsem zadovoljivo razrešiti.¹⁹ Pač pa nam naposled preostane še, da si ogledamo Žakljeve pesmi, iz katerih bi lahko skleпали na morebitno stisko ljubezenske ali eksistencialne narave. Tu je treba takoj omeniti, da je Žakelj pisal tudi ljubezensko obarvane verze, a jih seveda ni objavil. Toda ljubezen v njih večinoma deluje nekako klišejsko, manieristično: ne čutimo globlje osebne prizadetosti, ki bi jo sprožila konkretna ljubezenska navezanost. Pesnika sicer nagovarjajo ali celo vznemirjajo podobe mladih zaljubljenecv (»Deklica svôjimu«), denimo podoba županovega Vida, ki »kakor v gošči lôvec zver« zalezuje farovško Nežo (»Le mëmo«), ali objokanega dekleta, ki je zalotilo ljubega, da je »z drugo kremljal / V prijaznim kremljanji jo večkrat kušval« (»Dekliško žalovanje«). Toda Žakljeva erotika vseskozi ostaja izrazito spodobna, zdi se, če nekoliko karikiramo, povsem objavljiva celo v kmetijsko-rokodelskem kontekstu, kjer bi nemara delovala spotikljivo kvečjemu zaradi pesnikovega duhovniškega stanu.

Korak dlje stori Žakelj edino v neobjavljeni pesmi »Želja po noči«:

Milotàmna, tajnosènčna
Neumljivo sladka noč
Sprôstri krila zvezdovènčna,
Vlji na më vso svôjo moč.

In dopôlni zaželjívost
Dvojne prôšnje mi nocój
Naj hčí tvôja – pozabljívost –
Skèrbno bdije nad manój.

---

¹⁹ To bi bilo lažje, če bi poznali datacijo pesmi oziroma prišli do podatkov o tem, ali jih je Žakelj sploh nameraval objaviti.

In razgèrni vse cvetila
Svôjih srèèodarnih sanj,
De se serce bo zavilo
Z boleèino svôjo va-nj,

De zbežalo bo v zavëtje
K tèbi iz življènja dnè,
Kjër strasti ga mami vrëtje
In zatáplja ga v gorjè. (NŠAL, glej Žakelj: Zbrano delo / faksimile 2022: 135)

Ali v tem »vretju mameèih strasti«in »boleèini srca« lahko razbiramo nastavke za še enega razklanega, trpeèega duhovnika? Sploh èe k temu dodamo še zaključne verze iz pesmi »Blegaš«, ki jo najverjetneje lahko datiramo v desetletje po revoluciji, ko je Žakelj, večni kaplan, služboval bliže domaèim krajem? S pogledom, uperjenim k muhavemu vrhu Blegoša, pesnik izpove, da ga občasno tare »osamljenosti suša« (sklepni kitici):

Tud name, révo, z juga plôha lije,
spod krivca mokrega, spod ojstre borje,
naj sem na suhem al naj grem na morje,
gre dež nesreè, al sreèe toèa bije.

Ko vdal sem delati se prašno polje,
ki v njem raste le cvetje, ne pa žito,
je bilo mojmu srcu paè prekrito,
de s setve žel bom le nevolje. (Gspan 1979: 219)²⁰

Indici se pod èrto vendarle zdijo preslabotni. Skleniti torej moremo, da tudi rokopisna zapuščina Antona Žaklja, Rodoljuba Ledinskega, ne kaže v smeri Modrinjaka – pesnika-duhovnika, ki je svoje eksistencialne in zlasti erotiène težave skoraj pol stoletja pred tem ubesedil mnogo bolj radikalno.²¹ Ali, kot pravi sam pesnik v enem svojih najbolj posreèenih sonetov »In vino veritas!«: »Skrivnosti serce môje nič ne hrani«, zato mu – v nasprotju s lažnivim hinavcem – tudi opojni »vinski cvet« ne more izvabiti kakšne sramote (glej Žakelj: *Zbrano delo* / faksimile 2022: 103).

Žakelj se torej naposled izkaže kot zaokrožen, pesniško dovolj nadarjen in neproblematičen slovstveni ustvarjalec, ki brez ekscesnih prv in nadaljuje za slovensko literaturo tega časa značilni tip pesnika-duhovnika. Prav zato seveda

---

²⁰ Pesem navajam po Gspanovi objavi, a z opozorilom, da v rokopisni zapuščini poleg nenastlovljene različice, ki jo pod naslovom »Blegaš« izbere in redigira Gspan, obstaja več delovnih različic (ena ima naslov »Žalostinka iz pod Blegaša«, ena »Na Blegašu«). Nobena od njih ni povsem dokonèana, zato objava te pesmi predstavlja tekstnokritični izziv.

²¹ Zlasti v pesmih »Popevka vu listu poslana« in »Elegija« (prim. Modrinjak 1974).

tudi za cenzuro v strogem smislu ni bil zanimiv, zgornje »cenzorsko« branje pa prejkone ostaja miselni eksperiment.

* * *

Toda za konec si bomo v zvezi z vprašanjem o cenzuriranju Žakljeve poezije vendarle privoščili nekoliko nabrito špekulacijo. V njegovi neobjavljeni zapuščini je ohranjen tudi tale »Seršen«:

Per vinu rēkel je sinōč
Zdravnik naš, Maziljanič Miško,
»Ločistvo, to je mōja moč
Med vso učēnostjo zdravniško.«
Verjamem mu, de je to rēs,
Nihčē mu kos ni v tej zadēvi;
Bogatim in ubogi rēvi
On duše loči od telēs.
In sam sim komaj se ubranil,
Ko me je bil – le seršen rasil. (NŠAL)²²

Središčna ideja »Sršena« o pogubnosti zdravniške učenosti je ohranjena tudi v bolj dodelani obliki. Miško Maziljanič, zdravnik, ki s svojo umetnostjo uspešno ločuje »duše od teles«, se pojavi še v »Čudnem vraču«, humorni pesnitvi v ljudskem duhu, ki je ravno tako ostala v rokopisu. Junak v njej nenadoma močno zboli:

Obōlel bil je nēki dan
Zdravnik naš, Maziljanič Miško.
Sirota, že ves smerti vdan
Je komej glavo dvigal kviško.
Po njēm bo, smili se Bogú!
Kak vpila je družin`ca drōbna,
Kak žēna, terda scer in zlōbna,
Je noč in dan zdaj stregla mu;
Kak merzli pot mu otirala,
Zdravila kak mu ponujala!

Miško zdravila zavrne, češ da niso nič prida: »'Arcnije' mōje dōbre za-me /So lé, kdar jih kdo drugi vzame«. Na njegova vrata že krepko trka smrt – a ko v zadnjem hipu doume, da je zdravnik njen najboljši »liferant«, ga seveda pusti pri miru:

---

²² Pesem je nekoliko redigirano v drugem delu *Cvetnika* prvič objavil Gspan (1979: 220–221) (glej Žakelj: *Zbrano delo / faksimile* 2022: 141).

Kak njêmu krajšala bi dni?
Kak délo njêmu bi kratila?
Le dolgo naj še cvre zdravila,
Ki sam se serčno jih boji.
In naj dajê bolnikam pridno
Kar vžiti, njêga stresa vidno.

Miško si medtem opomore in se s svojim smrtonosnim zdravilstvom vrne med ljudi:

Poskusil sim, ni mnogo dni
Kak strašna smert je in kak britka;
Perkupiti pa se ji znam,
Če družih dôsti v jamo trešim.
Le léke cvrimo, de se réšim
De svôjnim se ohranim sam.
Zmed mertvih tôžbe ne bo stóril
Nihêè, de bil bi jaz ga vmóril. (NŠAL, glej Žakelj: *Zbrano delo / faksimile 2022*: 217–220).

Žakljev »Čudni vrač« je seveda le eden od primerov, ki kažejo, da odpor proti zdravnikom in medicini ni modna muha sodobnega časa – in da se, če zadevo nekoliko aktualiziramo, nasprotniki cepljenja v tem pogledu lahko sklicujejo na dolgo tradicijo. Če bi Žakelj spadal pod njegovo škofovsko jurisdikcijo, bi ga nemara v tem pogledu lahko v roke vzel kar pesniški kolega Anton Martin Slomšek, ki se je že v knjigi *Blaže in Nežica v nedelskeji šoli* (1842) odločno zoperstavil nasprotnikom cepljenja.²³ Je nemara rodoljubni poet, ki je bolj kot uradni medicini očitno zaupal svoji univerzalni panaceji – vinski kapljici, nameraval to pesem, oblikovno in humorno eno svojih najbolj posrečenih, objaviti v *Novicah*? V tem primeru je morda vendarle postal objekt cenzure – njegov »cenzor« pa bi utegnil biti ravno urednik Bleiweis, šolani veterinar, mož znanosti in strastni nasprotnik praznoverja.

Viri

NŠAL (Nadškofijski arhiv Ljubljana): NŠAL 468, zap. Viktor Steska, šk. 2. (Rokopisi Žakljevih neobjavljenih pesmi).

Alfonz GSPAN (ur.), 1979: *Cvetnik slovenskega umetnega pesništva do srede XIX. stoletja. II. knjiga*. Ljubljana: Slovenska matica.

Drago SAMEC (ur.): *Bibliografija o Antonu Žaklju Rodoljubu Ledinskem*.

---

²³ Slomšek smeši nasprotnike cepljenja proti črnim kozam (»osepencam«) in jih imenuje »rokomavžarji« (1857: 171–175).

Literatura

ANON., 1863: Iz Ljubljane (Svečanost o dvajsetletnici »Novic«). *Novice gospodarske, obrtniške in narodne* 21 (28), 15. 7., 222–226.

Norbert BACHLEITNER, 2021: From Paternalism to Authoritarianism: Censorship in the Habsburg Monarchy (1751–1848). *Slavica Tergestina* 26 (2021/I). EUT Edizioni Università di Trieste, Trieste. 54–88.

Janez CVIRN, 2010: »Naj se vrne cenzura, ljubša bi nam bila«: Avstrijsko tiskovno pravo in slovensko časopisje (1848–1914). *Cenzurirano: Zgodovina cenzure na Slovenskem od 19. stoletja do danes* (ur. Mateja Režek). Ljubljana: Nova revija. 13–44.

Marijan DOVIČ, 2020: Slovenski literati in cesarska cenzura: izbrani primeri iz dolgega 19. stoletja. *Cenzura na Slovenskem od protireformacije do predmarčne dobe*. Ur. Luka Vidmar. Ljubljana: Založba ZRC. 243–286.

Marijan DOVIČ, Luka VIDMAR (ur.), 2021: *Habsburg Censorship and Literature in the Slovenian Lands*. *Slavica Tergestina* 26 (2021/I).

Robert Justin GOLDSTEIN, 1989: *Political Censorship of the Arts and the Press in Nineteenth-Century Europe*. New York: Palgrave Macmillan.

Igor GRDINA, 2021: Med zajci in leopardi: Bleiweis in ostali. *Janez Bleiweis, Novice in modernizacija slovenske družbe*. Ur. Marija Stanonik in Ingrid Slavec Gradišnik. Ljubljana: SAZU. 48–64.

Ksenija HORVAT, 2021: Janez Bleiweis – novinar in urednik. *Janez Bleiweis, Novice in modernizacija slovenske družbe*. Ur. Marija Stanonik in Ingrid Slavec Gradišnik. Ljubljana: SAZU. 125–145.

Marko JUVAN, 2020: Cenzor in literarno polje: Kopitar, Čop in *Kranjska čbelica*. *Cenzura na Slovenskem od protireformacije do predmarčne dobe*. Ur. Luka Vidmar. Ljubljana: Založba ZRC. 211–242.

Francè KIDRIČ, 1982: Vesel, Janez Nepomuk (okoli 1770–1844). *Slovenska biografija*. Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Znanstvenoraziskovalni center SAZU, 2013. <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi778661/#slovenski-biografski-leksikon> (3. november 2021). Izvirna objava v: *Slovenski biografski leksikon*: 13. zv. Ljubljana: SAZU, 1982.

Štefan MODRINJAK, 1974: *Štefan Modrinjak*. Ur. Stanko Kotnik in Jože Pogačnik. Maribor: Obzorja.

Bernard NEŽMAH, 2021: Bleiweis med Vodnikom in Jurčičem: Tri etape slovenskega novinarstva. *Janez Bleiweis, Novice in modernizacija slovenske družbe*. Ur. Marija Stanonik in Ingrid Slavec Gradišnik. Ljubljana: SAZU. 111–124.

Andrej PASTAR, 2015: Primerjava cenzurnih sistemov v prvi polovici 19. stoletja v celinski Evropi. *Časopis za zgodovino in narodopisje*, 86/2–3, 34–62.

Marjeta PISK, 2021: Urednik Bleiweis in »narodno pesništvo«. *Janez Bleiweis, Novice in modernizacija slovenske družbe*. Ur. Marija Stanonik in Ingrid Slavec Gradišnik. Ljubljana: SAZU. 211–229.

Nada PRAŠELJ, 1967: Šporer, Jurij Matija (1795–1884). *Slovenska biografija*. Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Znanstvenoraziskovalni center SAZU, 2013. <http://www.>

slovenska-biografija.si/oseba/sbi597918/#slovenski-biografski-leksikon (3. november 2021). Izvirna objava v: *Slovenski biografski leksikon*: 10. zv. Ljubljana, SAZU.

Charles A. RUUD, 2009: *Fighting Words: Imperial Censorship and the Russian Press, 1804–1906*. Toronto: University of Toronto Press.

Anton Martin SLOMŠEK, 1857: *Blaže in Nežica v nedelskej šoli. Tretji natis*. Celovec: Janez Leon.

Povzetek

ŽAKLJEVO IZVIRNO PESNIŠTVO, BLEIWEISOVE *NOVICE* IN VPRAŠANJE (SAMO)CENZURE

Pesnik in duhovnik Anton Žakelj-Rodoljub Ledinski je svojo javno pesniško pot zastavil v času, ko slovenskega periodičnega tiska praktično ni bilo (*Krajnska čbelica* je umolknila nekaj let pred tem). Svojo prvo izvirno pesem je objavil kot samostojni tisk (1838), drugo v (nemški) *Carnioli* (1841), nato pa se je priključil edinemu slovenskemu časopisu, ki si je v štiridesetih letih 19. stoletja izboril pravico do izhajanja – Bleiweisovim *Novicam*. *Novicam* je Žakelj ostal zvest tudi v petdesetih letih, ko je postala krajina slovenske periodike bolj raznolika kot prej, ter v letih 1855 in 1856 v njih objavil svoje osrednje izvirne pesmi.

Prispevek uvodoma na kratko oriše okoliščine omejenih možnosti, v katerih je nastajala in izhajala poezija slovenskih avtorjev, ki so se formirali v zadnjem predmarčnem desetletju in s slovstvenim ustvarjanjem nadaljevali po revolucionarnem letu 1848. Izkaže se, da je bila v tem prelomnem času ena izmed najpomembnejših določnic slovenskega literarnega in časnikarskega življenja cesarska cenzura, ki je zaznamovala tudi rojstvo, izhajanje in uredniško politiko Bleiweisovih *Kmetijskih in rokodelskih novic* – časopisa, ki je za Antona Žaklja predstavljal osrednji medij objavljanja.

Osrednji del prispevka se ukvarja z Žakljevo izvirno poezijo in preučuje, ali in kako so uradne cenzurne politike utegnile vplivati na objavlanje njegovih pesmi, v zvezi z njegovim objavljenim in neobjavljenim opusom pa se dotakne tudi vprašanja neformalne cenzure in morebitne samocenzure, povezane z duhovniškim stanom. Kot se izkaže, Žakljeva poezija (v nasprotju s Prešernovo) za uradno cenzuro večinoma ni mogla predstavljati posebnega izziva, saj v njej ne najdemo elementov, ki bi bili problematični z vidika spodkopavanja dominantnih monarhičnih ali verskih vrednot in avtoritet. Edina izjema bi utegnili biti Žakljeva neobjavljena »rodoljubna« poezija, ki sicer ne dosega nacionalistične intenzitete Koseskega, a se ji mestoma približuje. Po drugi strani analiza neobjavljenega pesemskega gradiva ne potrjuje domneve, da bi Žakelj utegnil soditi v tip eksistencialno razklanega pesnika-duhovnika, kakršnega je pol stoletja pred tem začrtal njegov štajerski stanovski kolega Štefan Modrinjak.

Zusammenfassung

DIE ORIGINALDICHTUNG ŽAKELJS, BLEIWEIS' *NACHRICHTEN* UND DIE FRAGE DER (EIGEN-)ZENSUR

Der Dichter und Priester Anton Žakelj-Rodoljub Ledinski wählte seinen öffentlichen dichterischen Weg in einer Zeit, in der es noch kein periodisches Pressewesen gab (die *Krajnska čbelica* war einige Jahre zuvor verstummt). Er veröffentlichte sein erstes Originalgedicht als unabhängiges Pressestück (1838), das zweite in der *Carniolia* (1841) und schloss sich dann der einzigen slowenischen Zeitung an, die in den 1840er Jahren das Recht zur Veröffentlichung

erhielt – Bleiweis' *Nachrichten*. Žakelj blieb den *Nachrichten* auch in den 50er Jahren treu, als die slowenische Presselandschaft der Zeitungen und Zeitschriften vielfältiger wurde als zuvor, und veröffentlichte in den Jahren 1855 und 1856 darin seine bedeutendsten Originalgedichte. Der Aufsatz skizziert die begrenzten Möglichkeiten, in denen slowenische Autoren im letzten Vormärzjahrzehnt ihre Poesie schufen und diese veröffentlicht wurde, womit sie ihre literarische Arbeit nach dem Revolutionsjahr 1848 fortsetzten. Es kann festgestellt werden, dass die kaiserliche Zensur einen der entscheidendsten Meilensteine in dieser prägenden Zeit des slowenischen literarischen Schaffens und Zeitungswesens darstellte, die auch die Geburt, Veröffentlichung und Redaktionspolitik der *Kmetijske in rokodelske novice* markierte – eine Zeitung, die das zentrale Publikationsmedium für Anton Žakelj war.

Der Hauptteil des Aufsatzes befasst sich mit Žakeljs Originaldichtung und untersucht, ob und inwiefern die offizielle Zensurpolitik die Veröffentlichung seiner Gedichte beeinflusst haben könnte. Des Weiteren wird in Bezug auf sein veröffentlichtes und unveröffentlichtes Opus die Frage der informellen Zensur und der möglichen Eigenzensur, die auf sein Priesteramt zurückführbar sind beobachtet. Wie sich herausstellt, stellte Žakeljs Poesie (im Gegenteil zu Prešeren) keine besondere Herausforderung für die offizielle Zensur dar, da man darin keine Elemente fand, die aus der Sicht der Untergrabung dominanter monarchischer oder religiöser Werte und Autoritäten problematisch wären. Die einzige Ausnahme dürfte Žakeljs unveröffentlichte „patriotische“ Poesie darstellen, die nicht an Koseskis nationalistische Intensität heranreicht, sich ihr aber an manchen Stellen näherte. Andererseits bestätigt die Analyse des unveröffentlichten Gedichtsmaterials nicht die Vermutung, das Žakelj dem Typus des existenziell gespaltenen Dichterpfarrers angehören könnte, wie er vor einem halben Jahrhundert von seinem Kollegen aus der slowenischen Steiermark Štefan Modrinjak zuvor skizzierte wurde.